

શ્રી

પાપનો પશ્ચાત્તાપ.

મોટકના આંખેરા.

લેખક:-

કવિ મણિશંકર ત્રીભોવન પાગલ.

ભાવનગર.

શ્રી વાંકાનેર આર્ય હિતવર્ધક નાટક કંપની માટે

રચીને પ્રસિદ્ધ કરનાર

રાવળ ત્રંબકલાલ દેવશંકર.

શ્રી વાંકાનેર આ. દિ. વ. ના. કં. ના માલેક.

વડોદરા.

આવૃત્તિ ૧ સી.

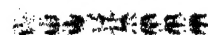
પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૭૩.

સન ૧૯૧૭.

અમદાવાદ શહાપુર વનમાળી વાંકાની પોળમાં હરિભાઈ

દસપતરામે પોતાના “અન્થોદય” ગ્રંથમાં છાપ્યા.

કીંમત રૂ. ૦-૨-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંકેત
૬૯૪

સને ૧૮૬૭ ના રપ મા આક્ટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી છે, અને
તેના પ્રસિદ્ધકર્તાએ સર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.
માટે પ્રસિદ્ધકર્તાની રજા સિવાય કોઈએ છાપવું છપાવવું
વેચવું વેચાવવું કે લજવું લજવાવું નહિ.

અમદાવાદ શહાપુર વનમાળીવાંકાની પોળમાં હરિભાઈ
હલપતરામે પોતાના “અન્થોદય” ગ્રંથમાં લખ્યાં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 56-88 વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૫૧૫૦૧ ૫૪૫૧૧૫-એનસી

વિષય ૭ : ૨ : ૧

વિજ્ઞપ્તી.

—:૦:—

જણાવવા મગર છું કે, અરૂપ સમયમાં અમારી કંપની ત્રીજી નાટક લઈ આપની સમક્ષ હાજર થાય છે. અમારો ઉદ્દેશ એ છે કે જન સમાજને અનુસરતું સાહીત્ય નવ નવા રૂપમાં પુરું પાડવું અને એ સાહીત્ય કિતમ પ્રકારનું નીતી દર્શક અને સતી ધર્મને લગતું હોવું જોઈએ. તે માટે કાળજી રાખવી એ અમારું કામ છે. ત્યારે તેની યોગ્ય કદર કરવી એ પ્રેક્ષકોનું કામ છે.

કળીયુગની સતી, વેરની વસુદાત, પ્રેમની પુતળી ઇત્યાદી પ્રયોગોમાં અમે કરેલ ઉદ્દેશ સફળ થઈ પ્રેક્ષકોની લાગણી વધી છે તે માટે પ્રેક્ષક વર્ગનો આભાર માનું છું.

આ પ્રયોગ અમારા કળીયુગની સતી ને વેરની વસુદાતના ખેડો ના લેખક મી. મણીલાલ ત્રીભોવન પાગલને હાથે લખાવી કાળજીથી સુધરાવી જન સમાજને ઉપદેશ આપવાના વીધયપર લક્ષનું મધ્યખીન્દુ રાખ્યું છે તો તેની કદર થવી તે હવે આપના પર ભાર મુકી હું મારી પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરું છું.

લી. રાવલ ત્રંબકલાલ દેવશંકર

શ્રી વાંઝનેર આ. હી. વ. ના કંપનીના માલેક.

શ્રી ગણેશાયનમઃ

પાત્રોની સમજ.

પુરુષ વર્ગ.

માધવસીંહ—લક્ષ્મીવત્પુરના નરેશ.

દેવીસીંહ—તેનો મુખ્ય સરદાર.

કનકધ્વજ—દેવીસીંહનો પુત્ર.

દીવાન—સદર રાજ્યનો.

હંસધ્વજ—શીયળવતીનો પીતા દેવીસીંહનો સસરો.

દીવાન—હંસધ્વજનો.

ગટારામ—જીના વીચારનો એક સુધરેલો ડોક્ટર સુધાનો પીતા.

વસંત—સુધારામાં આગળ વધેલો એક યુવક સુધાનો પા.

મનહર—વસંતનો જીગરજન દોસ્ત નવેલીનો ઘણી.

સ્ત્રી વર્ગ.

રાજબા—માધવસીંહની રાણી.

કાન્તા—માધવસીંહની પુત્રી કનકધ્વજની પત્ની.

શીયળવતી—દેવીસીંહની પત્ની અને હંસધ્વજની પુત્રી.

સુધા—ડોક્ટર ગટારામની પુત્રી વસંતની પત્ની.

નવેલી—મનહરની પત્ની સુધાની દાસી.

પાપનો પશ્ચાતાપ નામે ખેલનો ટુંકસાર.

અંક પહેલો.

મંગળાચરણ.

ઈશ્વર સ્તુતિ બાદ પ્રયોગનું વર્ણન નાટ્યકારે કરવું.

પ્ર. પાંડેલો માધવસીંહનો ભવ્ય દરબાર.

માનસીંહ મહારાજના પુત્ર માધવસીંહને રાજ્યાભિષેક દેવી-
સીંહની પત્ની શીયળવતીના હાથે રાજ્યતીલક કરવા સવા-
નુગતે હસવ. શીયળવતીનું આગમન. માધવસીંહ કે જેને
શીયળવતીપર ધુંગા પ્યાર છે અને ગાદી મળ્યા બાદ તેને
જાહેર રીતે દેવીસીંહ પાસેથી મેળવવાના તૈયાર તેને હાથે
રાજતીલક કરાવી બહેન કહેવામાં દેવીસીંહે સાજ ના કહેવી.
દેવીસીંહનો પોતાની પત્નીને હાથે તીલક ન થવાથી ગુસ્સાથી
જત્યામ માગવો. માધવસીંહે જાહેર રીતે પ્યાર જણાવવો.
શીયળવતીનું અપમાન થવાથી તેણે કરેલો આપઘાત.
દેવીસીંહે વેર લેવું. તેના રાજ આગળ લીધેલી પ્રતીજ્ઞા.
માધવસીંહને મારવા તલવાર ખેંચવી. દીવાન વીગેરે સરદા-
શૈની અટકાવ.

પ્ર. ૨ જે. પતીની ખરાબ વર્તણૂકથી રાજબાનું દીલગીર થવું. શામ.
જીવતીએ રાજ્યાભિષેક વખતે કરેલા આપઘાતથી ભવિષ્યે શું

પરીણામ આવશે તે માટેના વીચારો. બાદ માધવસીંહનું આવવું. પોતાની પત્નીના ખરા શબ્દો ખોટા લાગવા. બાદ કાન્તાનું આવવું અને પોતાના પીતાના ક્રોધને જોઈ તેના ક્રોધમાં વધારો કરવો. માધવસીંહનું કંટાળો ચાલ્યા જવું. કાન્તાનું પોતાના પીતાના કરેલા કાર્યથી દીલગીર થવું.

પ્ર. ૩ જો. કોમીક ડોક્ટર ગટારામ ગોટલીની પુત્રી સુધાનુ લીલામ જાહેર ખખર આપનાર છોકરાનું આવવું. સુધાના લીલામના પોકાર કરવા. બાદ ગૃહસ્થોએ આવી લીલામ વીશે પુછવું. ત્યાર બાદ વસંત તથા મનહર નામના બે સુધરેલા યુવકે આવી આ બનાવ જોઈ આશ્ચર્ય પામી લકીકત પુછવી તેનો જવાબ સાંભળી તે હરરાજી કરનાર માલીક તથા મીઠકતને જોવાની ઇચ્છા કરવી. ત્યાં માલીક તથા મીઠકત ગણાતાં ડોક્ટર ગટારામ ગોટલીનું પોતાની પુત્રી સુધા સાથે આવવું. હરરાજીના શબ્દ પોકાર બાદ વસંતે ડોક્ટરને આ બવાડો બંધ કરી સુધાને પોતાની સાથે પરણાવવા કહેવું. પરંતુ ડોક્ટરનું ખીજાઈ ચાલ્યા જવું ત્યારબાદ વસંતે સુધાને કાઠપણ પ્રકારે લીલામ થતી અટકાવવા મનહર સાથે યુક્તી શોધવી અને દુનીયામાં કન્યાવીક્રય કરનાર માળાપોને શીક્ષણ આપી બધાનું જવું.

પ્રવેશ ચોથો.—ખગીચો.

માધવસીંહની પુત્રી કાન્તા પોતાની સખીઓ સાથે આનંદ કરતી નજરે પડેછે. બાદ દેવીસીંહના કુમાર કનકધ્વજનું આગમન. ઉભય વ્યક્તીનો પત્રીત પ્યાર માધવસીંહનું આવવું કન-

કને જોઇ કોયે ભરાવું. કિમયની તુકરાર, ઉંચા પ્રકારના પ્રેમનો એકરાર, છેવટે બન્નેની લગાઇ. કનકધ્વજે માધવસીંહને મહાત કરવો.

પ્રવેશ પાંચમો—રસ્તો.

દરશન કરવા નીકળેલી સુધા જે ડોક્ટર સાહેબની એકનીએક પુત્રી છે. જે ફક્ત વીસહજારેજ વેચવાની છે તેની તથા સખીયોની પરસ્પર ગૃહયત્ના. બાદ મનહર તથા વસંતનું આવવું સુધા પાસે પ્રેમની માગણી કરવી સુધાએ ચીડાઈ ના કહેવી વસંતની આજુબાદ ડોક્ટરનું આવવું ગોટાળાને જોઈ ગુસ્સે થવું યાને આંધળે બહેરું કુટાવું વસંત તથા મનહરનું ના શી જવું ડોક્ટરે સુધાને ધમકાવવી સુધાનું ચીડાવું ડોક્ટરનું ગુસ્સે થઈ ચાલ્યા જવું. સુધાને પોતાના જતા જોયનનો વીચાર

પ્રવેશ છઠ્ઠો—હંસધ્વજનો દરબાર.

દેવીસીંહનું આવવું શીયળવતીના મરણ તથા પોતે તેનાં શબ પર લીધેલી પ્રતીજ્ઞાની હકીકત જાહેર કરવી. તેમાં હંસધ્વજની અનુમતી પોતાની સતી પુત્રી માટે તનમન ધન ફના કરી માધવસીંહ પર ચડાઈ કરવા કરાવ. બાદ માધવસીંહના જનસુસનું પત્ર લઈ આવવું હંસધ્વજે પોકાટ ફેડી પત્ર વાંચવો પત્રને ચાંટાડેલા ઝેરથી હંસધ્વજનું મરણ. દેવીસીંહની દીલગીરી સાથે કોધનો વધારો. આજથી દેવીસીંહ મનુષ્યારૂપમાં જન્મી કાળો નાગ.

મ. સાતમો—રસ્તો.

સુધાને મળવાથી નારાજ થયેલ વસંત તથા મનહર આવેછે.

અને બે મવાલી સાથે મસલત કરે છે કે સુધા ત્યારે નીશા-
બેથી પાછી વળે ત્યારે તમે લોકોએ તેના પર ખોટો ખગાત્કાર
કરવો. પછી અમે વીર મરદ પૃથુરાજ ચડુઆણુની માકક તેની
પારે ધાધુ. ત્યારે તમારે પોચારા ગણુવા. મોવાલીને ફી આપી
ધુપાવું બાદ સુધાનું આવવું મોવાલીઓએ સુધાને રોકવી
સુધાએ ધુમ પાડવી સંકેત મુજબ ગસંત તથા મનદરે આવી
સુધાને ખોટી બચાવવી ચાકડું પાર. સુધા દંડીગાર. ભયંકર
શ્રંગાર લાસ્ટ લેકચરે વસંતે સુધાને પોતાના ફેટા પ્રેરડ કરવો.

પ્રવેશ અઠમા--ખોડસીન.

ચીચારોના વમળમાં વીંટાએલી રાજ્યા આજની મનુષ્ય બ
ળીદાન લેનારી લડાઇ કે જે દેવીસીંહને માધવસીંહને થકે
તેને માટે થતી કમકમી બાદ હારેલ માધવસીંહનું લાલ્લી લોલ-
ણ લોલમાં આવવું માધવસીંહે કરેલ સાચો પરતાવો, રાજ-
્યાની સ્વામીબક્તી માધવસીંહનું નાશી જવું. બાદ દેવી-
સીંહનું જીત કરી આવવું. પોતાની સ્ત્રી શીયળવતીના વેરમાં
રાજ્યાપર જીલમ જીમરવો. વીર રમાણીની ધારજી મન્કારનો
જવાબ. બાદ શીયળ.ભુંગ કરતાં તેનાજ પુત્ર કનકધ્વજથી
થનો અટકાવ. ટેબલો. ડોપ.

પ્રથમ અંક સમાપ્ત.

અંક બીજો.

પ્ર. પહેલો—મહારાજા હંસધ્વજને દરબાર.

મહારાજા હંસધ્વજના દરબાર મુજબ તેમના દીવાને કુમાર કનકધ્વજને ગાદીપર બેસાડવા દરબારવું. દેવીસીંહનું આવવું ગાદીએ બેસવા જતાં દીવાને અટકાવવું દેવીસીંહ કે જે છતના મદથી તથા શીયળવતીની મેરહાજરીએ તદ્દન બદલી ગયો છે તે અહીંથીજ મોહ પ્રભાવનો પસંચ કરાવે છે. દેવીસીંહ સામે થાય છે. સરદારોએ દીવાનના હુકમથી તેને પકડવો તથા હથીયાર ખુચવી લેવા જવું બાદ કનકધ્વજનું આવવું મોહ પ્રભાવથી વીરકંઠ કુમાર કનકધ્વજે છતાંયે રાજ્ય તથા આ રાજ બન્ને પીતાને અર્પણ કરી મહાન દારતા બતાવવી.

અ. ૨ બો. ડોક્ટરનો ઓફીસ.

સુધાએ આવી છુપાઈ રહેવું નવ વાગ્યા છતાં સુધા નીશાળેથી ન આવવી તે માટે ડોક્ટરની ચીન્ટા. ડોક્ટરે પોતાની દાસી નવેલીને ખુબી શાનસ લઈ સુધાની સેધ માટે જવું ડોક્ટરના મથા બાદ નવેલીએ સુધાને ડોક્ટરનો કોષ જાહેર કરવો બાદ ડોક્ટરનું તપાસ કરી પત્તો ન લાગવાથી પાછા આવવું. સામેથી સુધાએ આત્મી પએ લાગવું બાપ દીકરીની તકરાર. છેવટે નીશાળ બંધ કરવા દક્ષતર જપ્ત કરવું. સુધાએ ફાટાની બીકથી એમાં મારી પ્રાઇવેટ વસ્તુ છે એમ કહેવું. જેથી ડોક્ટરે તે તપાસવું. અંદરનો ફાટો જોઈ આવ બાપ. આશું

ફાટા, ગોટાગો છં મસમોટો સુધાને આ કોણુ છં પુછવું એ મારા માસ્તર છે. એમ સુધાએ કહેવું. ડોક્ટરને તે વાત સ્ત્રી ન લાગવી. સુધાના ડિડાઉ જવાળ. ડોક્ટરની વધારે ચીન્વા સુધાનું જવું બાદ ભોગ બેઝે વસંત તથા મનદરનું મુધાને મળવાને બાને નાડી દેખાડવા આવવું. ડોક્ટરે તેને બેઠા એજ હરામખોર કહી ડોક્ટરે ફોટો મેળાવે. બેઠનું બેતપાળ ખુલ્લું મારામાર.

પ્ર. ત્રીજો જલ.

દેવીસીંહ રાજ્યા તથા કાન્તાને સતારે છે. રાજ રમણીના દંડ વીચારો બાદ કનકધ્વજનું આવવું પીતાને આજીજી કરી રાજ્યા તથા કાન્તાને છોડાવવાં દેવીસીંહ જે ઉપકારમા દયાવો છે. તે ન છુટકે વાતને માન્ય રાખે છે. છેવટે રાજ્યા કાન્તા. કનકધ્વજને પણ દેશનીકાલ

પ્ર. ચોથો જંગલ.

રાજ્યા નારાજ થયેલ માધવસીંહ જે ભીખ માગીને પેટ ભરેછે તેનું કંગાલ દશામાં આવવું દેવીસીંહના હુકમથી તેને પકડવા નીકળેલા સરદાર જેઠાભાઈ તથા પેથાભાઈનું આવવું પરંતુ માધવસીંહની જીંદગીના ફેરફારે ઓળખી શકતા નથી. માધવસીંહ તેની પાસે ભીખ માગેછે અને રાજ્યા તથા કાન્તાની બાળ પુછેછે. તેના જવાબમાં તેઓ કાશીએ યાત્રા કરવા ગયાનું કહે છે માધવસીંહ સારંગી વગાડી પોતાના દુઃખો ગાયછે. પેથાભાઈ તથા જેઠાભાઈ ખુશી થઈ તેને ચાર આના ઇન્દ્રમના આપી રસ્તે પડે છે. એક વખતના રાજ્યકર-

તાની દશાયક ચીતાર રાજ્યા છુટયાના સમાચાર સાબળી
પોતે કાશી જવા નીકળેછે કેમકે તીર્થાટનમાં વખતે બેંટા થાય

પ્ર. પાંચમે. દેવીસીંહનો મહેલ મીજખાની.

ત્યાં જેઠાભાઈ તથા પેથાભાઈનું આવવું. તેમાંના એક માધવસીંહે
ગાયેલી કવીતા બતાવવી આપ વીતી તથા ચહેરાની ઓળખયા
ચતુર દેવીસીંહ બેનેછે અને પોતે સીપાઈઓ સાથે તેને પક-
ડવા જાયછે.

પ્ર. છઠ્ઠો. ડોક્ટરનું ઘર.

સુધાની દાસી નવેલી કે જેની સુધા જેવી દશા બની મોહબાજું
વીંધાણીછે તે પુર બદારમાં નીકળેછે બાદ સુધા તથા નવેલીના
સંકેત બાદ ડોક્ટરનું આવવું સુધાને માટે સંતોષ જાહેર કરવા
ત્યાં સુધાએ આવી પોતાના પીતા પાસે પોતાના પ્યારાની
આજીજી કરવી ડોક્ટરના ઇન્કાર બાદ એક ડોસાનું સુધાની
માગણી કરવા આવવું. ડોક્ટરે તેને વીસ જુગાર રૂપીયાની
રકમ સંભળાવવી ડોસાએ આપવા કમુલ થવું. બાદ સુધાને
ભલામણ કરી ડોક્ટરનું જવું. ત્યાર બાદ વસંત તથા મનહરનું
આવવું. બધાંએ મળી ડોસાને બનાવવો. વસંતે ડોસો બની
સુધાને પરણવાની યુક્તિ કરવી.

પ્ર. ૭ મો કાશીપુરીની ધર્મશાળા.

રાજ્યા કનક અને કાન્તાનું કંગાલ અવસ્થામાં આવવું.
રાજરાણીને ચણાના વાંધા. બાદ માધવસીંહ ત્યાં ભીખારી
હાલતમાં આવે છે, રાજ્યા રાત્રીનો સમય હોવાથી ઓળ-
ખી શકતી નથી માધવસીંહ ભીખ માગે છે ઉદાર કુમારી

પોતાના ચણાનો ભાગ માધવસીદને આપે છે. માધવસીદ હૃદયથી કંટાળી ચણા બેઠા ખાતાં પોતાની હાલવપર નજર ન કરે છે તથા ગુરુસામાં પોતાને મોટેજ પોતાનું નામ નીકળી જાય છે પરસ્પર ઝોળાજાણુ જુના રોહિયોનો માફી દશામાં મેળાપ. તે પછી ફક્ત એકજ ઘડી ત્યાં દેવીસોંહકુ આવવું માધવસીદ તથા રાજાના કાન્તાનું એકજ થવું. દેવીસીદના સીપાઈઓએ માધવસીદને કેદ કર્યો. દેખો.

અંક ત્રીજો.

—૧૦:—

પ્ર. ૧ લો. પત્ની કેદ થયાથી દીવાની ખતલી રાજાના ગુમ થયાનાં કાન્તાની ચીનતા. કનકધ્વજનું શાસ્ત્રન. પોતાના પીતાને મહાત કરી થતા અનાચારો અટકાવવા પ્રતિજ્ઞા કરતી કનકનું જવું. બાદ કાન્તાની ધીરજ ન રહેતાં તેણે પછી પાછળ જવું.

પ્ર. ૨ જો. કોમીક મનહર તથા વસંતનો વરઘોડો.

બેરાંઓનાં જાણું સુધાને વસંત તથા નવેલીને મનહરનું પત્ની પત્ની તરીકે બેઠાવું. બાદ વરઘોડાનું દીપાવું ડોકટરનું આવવું. ડોસાના રૂપમાં પરણવા આવેલા વસંત પાસે પૈસા માગવા. સુધાએ વીસ હજાર રૂપીયા પોતાના ધણીના જવાથી અમે કંગાલ થઈ જઈશું એમ પોતાના પીતાને કહેવું ડોક્ટરે તેને ખુશ થઈ કરીયાવર તરીકે ધરમાં પડેલા પાંચ હજાર રૂપીયાનો ચેક આપી ઊકરીને રાજી કરવી. બાદ વસંત સચી

લાવેલી કાંકસની થેલીઓ છોડી આપવી. ડોક્ટરનો સારો ડોક્ટરનો ગભરાટ ટેબલ.

પ્ર. ૩ જે. રસ્તો

વસંત મનહર સુધા અને નવેલી વચ્ચેનું ડોક્ટરને આપ માની આવવું. મનહરને વસંતે જુદા પડવા કહેવું બાદ ડોક્ટરનું ગુસ્સા સાથે શોકમાં આવવું પોતાની છેકરી તથા પૈસા જવાબી પશ્ચાતાપ કરવા બાદ વસંતનું આવવું અને ડોક્ટરને ધીરજ આપી પોતે સુધાને શોધી લાવવાનું કામ માથે લેવું. ડોક્ટરનું જવું બાદ સુધાનો ને વસંતનો અનંદ.

પ્ર. ચોથો વસંતબાગ

દેવીસીંહ પોતાનો શત્રુ સપડાવો હોવાથી અશક્ત થતો સુખી નયછે. મુમ થયેલી રાજબા અહીં લાગર થાયછે, દેવીસીંહને મારવા તૈયાર થાયછે સુતેલાને ન મારવા રજપુત ધર્મ બાદ અસવતા દેવીસીંહને જમાડેછે. દેવીસીંહ હાલ આશ્ચર્ય પામેછે. રાજબાનો ખુલાસો સાંભળી દેવીસીંહ પ્રમુત થાયછે, વચન મા મવા કહેતાં રાજબા વચનમાં પત્ની મુકાકાલ માગેછે. દેવીસીંહનું અને ના મકર જવું. ખંનનો ટેબલ.

પ્ર. પાંચમો ડોક્ટરનું દીવાનખાનું.

પોતાની પુત્રી જવાથી તેની વપાસ કરવાની ડોક્ટરની ચિન્તા પણ જડે તે શાની ક્યાં વાડ ચીબડાં ગળેત્યાં મોકાંજુજ હોયની વસંતનું આવવું માશીપત્ર લખાવી પછી ચુકતી સર સુધા નવેલી ને મનહરને લાવવાં ડોક્ટરને કોઈ છેવટે સુધાનો બાળક જોઈ ડોક્ટરનું વધારે ગુસ્સે થવું છેવટે બાળકને રમાડવો અને

ડોક્ટરે પોતાનો ગુસ્સો શાન્ત કરવો અને કન્યા વીકલનાં વી-
ચારોથી દુર થવું. તે સાથે કેમીક સમાપ્ત.

પ્ર. છઠું કતલખાનું.

દેવીસીંહે માધવસીંહને તોપને ગોળે ઉગાડી મુકવા આદર કરવો.
રાજાએ આવી અરજ કરવી અરજ નામંજુર થાયછે માધ-
વસીંહે ધધ્વર ભક્તી કરી પોતાનાં પાપનો પશ્ચાત્તાપ કરવો.
મરણુ બાદ રાજાએ પોતાના પતીનું વેર લેવું અને દેવીસીંહ
ને પીસ્તોલથી હાર કરવો, બાદ પોતાનું જીવન નકામું સમજ
પોતે પણ કટાર બાઈ મરવું બાદ કનકધ્વજ તથા કાન્તાનું
આવવું પીતા તથા રાજાના મરણથી દીલગીર થવું બાદ સીયગ-
વતીનું સુક્ષ્મ આત્માનું પ્રગટ થવું અને પોતાના સ્વામીને સ્વર્ગ
માં પધારવા કહેવું.

વાટ તમ હું જોઈ રહી છું દેવતાના વર્ગમાં
દુનીયાં તજી સ્વામી હવે જલદી પધારો સ્વર્ગમાં.

અંક ત્રીજો સમાપ્ત.

શ્રી

પાપનો પશ્ચાત્તાપ.

નાટકનાં ગાયનો.

સ્તુતિ.

સુત્રધાર-બાળાઓ—

વંદુ પ્રથમ પ્રણત પાલ,

કરુણા નિધી દયાલ;

ભવ ભય હર શ્રી ગોપાલ.

વંદુ.

તમ શરણુ છે સકલ બાળ વીણ,

તારનાર તુજ રહાયે.....

હરખાયે જય વરતાયે.....

સહુ જન શાન્તી પામે;

સુખ નીધી માંહી જામે.

વંદુ.

બાળાઓ—

૨

મન આ મૃગજળ પાછળ મરે,

મોહમાં મીથ્યા ભટક્યા કરે;

પાપના પુંજ શીરપર ધરે,

છતાંયે કાર્ય એકના સરે.

રાવણુ સમ રણધીર રાય તે રામ હસ્તથી મરે;
કંસ સમા બળવાન વીરનો કૃષ્ણ ધ્વંસને વરે. મોહ૦
મહા મુનીના તેજ મોહથી ગયા અને તે જશે;
પારાસર મચ્છગંધા જેવી માચ્છીમારણુ વરે. મોહ૦

વારાંજનાઓ—

૩

છલબલ સખીયન મન મોહનીયાં,
મોહનીયાં સખી સોહનીયાં. છલ૦
તેરી નીચા હય તીરચ્છી કબાન,
તેરી જખાં હય જેરીલે બાંન;
કી ધાયલ તે ઘડી' સખ સખીયાં. છલ૦
બાઓ બાઓ ચે ક્યંસી બાત,
ઝહે કરતે હો બાતવા હયાત;
વાવારે સજની સોહનીયાં. છલ૦

રાજબા—

૪

હરી કર બલો પ્રભુ તમ શરણુ,
સુન્ય સરવે ભાસે;
અસાર સંસાર છે દુઃખનો સાગર.
ભર્યો છે સતી આ ત્રાસે,
નથી કેા અંગી નથી કેા સંગી;
પ્રભુ છું આશરે રહે,.....હરી૦

છે રંગી દુનીયાં આ પચરંગી,
તું ડુબાડે તું ઉગારે;
આપ શાન્તી છેદ શ્રાંતી માગું ઇશ;
અખળા કેરી વારે. હરી૦

કાન્તા—

૫

વીચીત્ર છે રીત આ વીશ્વ તણી નહી પરખી કે પરખાય અરે,
સતીને મળે દુષ્ટ પતી અરેરે શુધ પતીનો સાથ કુનાર કરે;
ગુલાબને કંટક આપ્યા હરી વળી કસ્તુરી કાળીજ કરી.
અમૃતમય આશ્ર જતા કરમાઈને અમર થોર કર્યા તેં ખરે,
છે રીત વીચીત્ર શું ચીત્ર અરે હરી કેમ તું વીશ્વમાં આમ કરે;
શશીને રહ્યે તેં ડાઘ ધર્યા ઉઢધી નીરને ખારાંજ કર્યા.
શુશોભીત હંસ વેરાન વસે વસ્તીમાં શ્વાન કઠોર લસે.

વસંત, મનહર, છોકરાઓ ૬

સમય આ બહુ ખુરો આબ્યો,
સર્વનો ધર્મ જુલાબ્યો;
ગાય ગરીબ સમ યુવી વેચી.
થાય પૈસા દા....ર,
પાપીઓ પરણાવે સાથે;
બાળ વૃદ્ધ ભરથાર.
રંડાપો ચોરીમાં આબ્યો.

સર્વનો૦

પુત્રીનું દુઃખ દેખી દીલમાં,

દાઝે નહીં મા બા.....પ:

કસાઈ થઈ કન્યાને કંઠે.

પાપી મુકે કાપ;

દાખલો દુષ્ટ દરસાવ્યો.

સવંનો૦

કાન્તા-સખીઓ—

ગરબો. ૭

એ વચન વાંસળીની રાગી હું તો સ્નેહની બની વેરાગી,

લગની મને કનક તાણી લાગી હું બની વેરાગી.

સાખી.

કનક વર્ણ છે કનકનો સુવર્ણને સુખંધ;

વગી મનોહર રૂપ છે બની જોત હું અંધ.

ચટક ચાલથી બની બીચારી જાઉં વારી બત્રીકારી,

થઈ છે અનુરાગી હું બની વેરાગી.

સાખા.

મીન અને પાણી તણો જે છે મહા પ્રખંધ,

મારો ને એ લાલનો સખીઓ એજ સખંધ.

મધુર માધવનું નામ રદ્ય કરતું આરામ,

મને આઠ પ્રહર ધ્યાન રસીક વીણ છું ખેલાન;

સખી તણ સખીઓનું નામજ પજો પીયુ આઠે વામ;

જઈશું હવે ત્યાગી (૨) હું બની વેરાગી.

કાન્તા-સખીઓ—

૮

અહીં કામ અમારું શું છે મનકાના મુઝી કોડ કોડ-અહીં.

છોડો હાંસી તમથી ત્રાસી ત્યાગો બહેની વા...ત,
 અમો થકી જે અકળાશે તો રીઝાવશે કેમ નાથ. અં
 લોળીભાળી હું તો બાળા શાને છોડો આ....મ;
 રાખ રદ્યમાં ધીરજ બહેની આવે તારો શ્યામ. અમારું.
 કાન્તા-કનક—

૬

કરી ચતુર ચાતુરી વહાલા લીધી ખરીદી લાલા. (૨)
 પ્રીય પ્રેમદા પરવશ કીધો સ્નેહ બંધને બાંધી લીધો,
 વાહ વાહ વાલમજી વહાલા લીધી
 આપ સ્નેહ અંતરને છેદે કટાક્ષ કાગજડાને લેદે;
 આ લોળી લોળવી બાળા. લીધી

સુધા-સખીઓ—

૧૦

સ્નેહથી ચાલોરે દેવીનાં દરશન કરીએ—સ્નેહોં
 ઘરનાં પ્રજ્ઞ્યાં જે પળ જેની ત્યાં જઈ સુખીયાં થઈએ;
 સુખ હુઃખની વાતો કરવાને સખીઓ સરવે જઈએ. સ્નેહોં.
 સુધા—

૧૧

કર્મ વીણુ જોડી મળતી કહો ક્યાંથી પામીયે,
 ભણેલા છે તોપણ ભેળના ફરેલા;
 હીરાથી મઢેલા છકેલા કે થેલા.
 સરવે છે એક એક પામીયે પામીયે,
 ઉપરના ધોળા તો ભીતરના કાળા;
 અંદરના મેલા દેખાવે રૂપાળા.
 શું સુખ મળે એવા આપીએ પામીયે.

મુંગે નાય.

મુધા—

૧૨

હાંહાંરે માફં એળે જોખનીયું જાયરે. હાં હાંરે
 આવી અભાગી જુવાની બનાવી
 મુજને દીવાની. હાંહાંરે
 ખીલી નકામી મજની જુવાની;
 શોધ્યો ન બાપે કોઈ રસીયો છેલાણી.
 જલ્દીમ છે મુઠ જુવાની બનાવી. હાંહાંરે
 મનડુ મસ્તીમાં બન્યું છે તોફાની;
 માવત વીનાની હસ્તીની મસ્તાની,
 જોખનીયે કીધી દીવાની બનાવી. હાંહાંરે

વસંત-મુધા—

૧૩

હાં પ્રેમે રસીયાળ મળવા પધારજો,
 હાં દીન જાણીને નાંહી વીસારજો;
 હાં દસબાર વાર દીનમાં સંભારજો.
 હાં ચોલ રાઈટ પહેલવાન-રસીયાળ.
 વાટે ઘાટે મુખડકું બતાવજો;
 પ્રેમે મંદીરીયે વહેલા પધારજો,
 યાદ આપું પીછાણ-રસીયાળ.

રાજબાં—

૧૪

એ.....પ્રભુ વખત મું આંચો,
 વરસે છે અંગાર;

સીપાઈ બચ્યા મરી રહ્યા છે ખાર,
 લાખો મુઠ્ઠાં ગંજ થયા છે ખાર,
 આવો આવો સીતમ અટકાવો;
 મેલુ તમને આવું ના ઘટે. પ્રમુખ
 પહેલો અંક સમાપ્ત.

અંક બીજો.

દરબારીઓ—

૧૫

વાહ સમય સુધા સમ શુભ આ;
 નુતન મંગળ શુભ દીન આજે—વાહ
 સ્ક્રકળ હુંદલી રૂઠાં આજે;
 આનંદે સહુ જુલ્યાં આજે,
 મહારાજા હોંશેથી પધારી;
 શોભાને વધારી આસને ખીરાજ,
 સહુને સુખોમાં ડુબાવી.

ખુશાલી પ્રસારજો મંગળ આ દીન અતી વાહ વાહ.

બારાંગનાઓ—

૧૬

મધુર વદન પર વારી વીહારી,
 અપળ નયનની અમક અજળ છે;
 સુખ મલકતું બહીહારી વીહારી.
 બાહુ ભરમાંહીં ભર્યું અજળ છે;
 અપળ નયન પરવારી વીહારી.

સુધા—

૧૭ :

દીન દીકરીના દામ જે લેનાર ખાપ હોય,
 તેને દાખલો દેખાડવા તૈયાર હું આ વાર;
 પસંદ કરીને પ્યારો વર હું વરીશ મારો—દીન૦
 કાય વેલ આ વસંત જોઈ ખીલશે;
 વપુ વહાલાથી ભેટ લેવા વીલશે—દીન૦

વ-કો-મ-સુ—

૧૮

અધ્યા ભામટા તમારી આજ ખોડ બુલાવું,
 કરો માફ સાહેબ કામ કદી કરીએ ના આલું;
 જાઓ લુચ્યાઓ દયા ખાઓ નાશી જાઓ—અધ્યા૦
 મુજ છોકરીને છેતરી છકેલી બનાવી. મુજ.
 એણે આંખને ઇશારે અમ બુદ્ધી ગુમાવી—જાઓ૦
 માફ કરો બાપુજી મારા દયા તેના પર લાવો,
 ચાલ છોકરી છેડી જા તું જીલમ કરો કાં આવો;
 થાય મને થાય મને પ્લેગ લલે થાય—અધ્યા૦

રજખા—

૧૯

કૃતી અકળીત જગપતી તારી,
 કળી શકે ના કો નર નારી. કૃતી૦
 પલમાં પ્રામર માન બને જે;
 માનવ ને મોહ તાન,
 સમય સમયની છાયા જુદી;

કોઈ નથી કળના.....ર કૃતી૦
 પળમાં રાયને રંક બનાવે;
 રંક બને મહારા.....જ
 કોડી કોડી કરતા ફરતા;
 મહેલ મહી વસના.....ર, કૃતી૦

કનકધ્વજ—

૨૦

નથી તમ પરવા મનમાંય. નથી૦
 ક્રીસમતથી સહુ થાય જગમાંય જનરાય;
 ત્રીલોકમાંહી તે મીથ્યા ન થાય. નથી૦
 કર્મ લઈને હાં. કર્મ
 જશે જ્યાં જશું ત્યાં;
 જીવ જતાં ધર્મ ન છોડાય,
 પીતાજી છોડોને પતરાજી. નથી૦

માધવસીંહ—

૨૧

હંસા હલકી મતી તેં કરી શીદને પડ્યો તું કુઠામે,
 કીર્તી કામને કુહાડે કટી, ચડી બદનામીને ભવાડે;
 અંતે શું ગતી ન પામે. હંસા.

માન સરોવર સુકી કર્યો સર સરીતાપર વાસ,
 મોંઘાં મોતી ત્યાગીને, શંખ તણી કરી આશ;
 સુખ બદલે દુઃખ પામે, અંતે સુગતી.
 શુભાબનો ભમરો ગયો, કમળ પુષ્પની પાસ,
 હસ્તી કમળો ચરી ગયો, ભમરો થયો નીરાશ;

ભમરો ક્યાંથી વીરામે, અંતે સુગતી.
 ખટરસનો ભોગી ગયો, નવરસ લેવા કાજ,
 નવરસ પણ પામ્યો નહીં ખોયું ખટરસ કેડું ખાજ
 ભટકયો હું ગામ આમેં, અંતે સુગતી.
 સમજ્યાવીણ નીજ સ્થાન તણ, પર સ્થાનક લેવા સ્લાય,
 મળે ન અંતે એક પણ, અધવચમાં અટવાય;
 હરામીનું જ્ઞાપ હરામે, અંતે સુગતી.

માધવસીંહ—

૨૨

નીશંક નૃપતી હું હતો, ધરતો ન કોઈની બીક,
 તેજ સતીના શ્રાપથી, માગે ઘર ઘર બીખ;
 હે કીરતાર જગદાધાર, કષ્ટ નીવાર અધમ ઉધાર. હે.
 હવે ધર્મ હઠ હરી આતો, કૃપા કરી તારજે કાં તો.
 સંહારો પાપના ભારો, તણા વીચારથી;
 સુખ લેશ ના મગનાર, હે કીરતાર.

નાયકાઓ—

૨૩

અરે હાંરે ખટકીયાં મોરી,
 અરે કડું કુરખાની તોરી;
 ઉઠ સલાઈ મોહિ કપટી કનકયા (૨)
 મેરા તન મન ધન સખ હુંટા. હાંહાંરે.
 ખંસીમે અમૃત ભર્યો કીશ રાખીકા શ્યામ;
 બીન લીયો આરામકો કોન તુમેરો નામ. અરે.

નવેલી—

૨૪

હાં હાંરે બની ડની નવેલી નાર,
 હાં હાંરે સજ્યા સજ્યા સોગ શણુગાર;
 રસ ભર્યું રહ્ય છલકાય કટી લચકાય. (૨) હાં હાંરે.
 ખીલી કળીચો આ મદ માતી,
 મધુકરને મધુ દેવા ચડાતી;
 રસભર્યું રહ્ય છલકાય કટી લચકાય. (૨) હાં હાંરે.

નવેલી ડોસો--

૨૫

અજી વાડ વાડ વાડ શું શેઠ બન્યા સુંદીર ના--રી,
 પરણશું હવે ગમે પ્યારી અરે વાડ;
 જુવો સાહેબો મોહની મુંછાળી.
 કરી ખુઠાપે ખુદી કાળી,
 રૂમક ઝૂમક કરતા ચાલોજી;
 આંખલડી મારી, અરે વાડ વાડ વાડ શું શેઠ.

રાજબા—

૨૬

ભજી લેને ભાવે તું હરી ભાવને ધરી જશે ભવ તરી,
 આશા નીરાશા આગીયાનો ક્ષણ સુધી ચમકાર છે;
 ચાર દી છે ચાંદની પાછળ પછી અંધકાર છે.
 લાગે તને શાન્તી જગતમાં આખરે અંગાર છે,
 સત્ય કોઈને છે નહીં, સાચોજ જગ રચનાર છે;
 માટે ભજ તું હરી ભાવને ધરી જશે ભવ તરી.

ખીલે અંક સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

કાન્તા

૨૭

અગમ ગમ તારી અરે અવીનાશ
 અક્ષળ નવ થાયે તમારા પાસ;
 મોટા મોટાઓ પણ ભાન ભુલી જતા,
 યોગી વૈરાગી સહુ ઠોકરો ખડુ ખાતા;
 કળા કોઈથી ના કળાય.....અગમ.

કાન્તા—

૨૮

વીશ્વપાળ વીલુ ભવ ભય હરતા,
 કષ્ટો સહુ સંહારો;
 આ બાળા શરણે છે ખરો આશરો તમારો.
 મોહનજી અમ હાલ નીહાળો,
 વીપત વાદળી શીરથી ટાળો;
 ગર્હ વેળા વારો આ દીનની. ગર્હ
 મન માઈ અતીશય અકળાય,
 માત તાતને સુગુણુ સ્વામીની;
 વીપદ સકળ વીદારજો.
 કરુણાનીધી કરુણા વરસાવજો,
 જગતપાળ શ્રીગોપાળ લક્ષ્મીપતી;
 મમ કનકનો કરજો જયજયકાર.

જાનડીઓ વસંત મનહર— ૨૯

લટકે ચાલે વરની જાનરે
 કેવા શોભે વરરાજા
 ઠમકે કન્યા રૂપવાનરે
 સ્ત્રી પણ મુકે માળા
 પુરા થયા અરમાન વાઝ્યાં મુરમાં વાળાં
 ગોરી મળી ગુણવાન લેટ્યાં મુખે આજે આજાં.
 એક ગોપીને ખીજે કાન શોભી રહ્યો
 જોડી મળી કેવી રૂપવાનરે
 રંભા ને ઈન્દ્ર રાજા લટકે.

ડાકટર ગેબી— ૩૦

થઈ ગઈ ખરાબી મારી
 આકૃત પડી શીર ભારી
 ગઈ છોકરી હાથ થકી હાથ હાથ
 તેને પલકમાં પકડી લાવું ઘરે હું જકડી
 ત્યારે સીધી દોર રાંડ એ થાય.
 રૂપીયા હજારો મારે એને વેચી દેવા
 એ છોકરી બગડીને બેઠી છે દી દેવા. થઈ ગઈ

સુધા વસંત ૩૧

સારી ગોરી ગુણવંતી ગુણનો ભંડાર
 બની આવોજી

ઘસ દુર જાઓજી
 પ્રીય ખ્યારી ગઈ હારી
 પ્રીય પ્રેમે ગળાવી
 પ્રીતમ તારાં વચને શરમાવી
 તું મન છો તું તન છો તું ધન છો વાહ
 એ પ્રીય શાણા સામળીયા સલુણા
 ના છેડો માઈ નામ લ્યો
 નીર્લજને કાંઈ લાજ ન આવે એ પ્રીય શાણા
 મુળ દરશન વહાલી દે મધુરી ખ્યારી માની જ
 પ્રેમ પાઓ શરમાઓ અહીં આવો વાહ. મારી

ડોક્ટર વસંત વ. સુ. ન. છો. ૩૨

સંશય છે સર્વ ટળ્યો ભેદ મળ્યો વાહ. (૩)

મનનો વીચાર ફળ્યો ગર્વ ગળ્યો. વાહ. (૩)

ગયેલો દીન વળ્યો વાહ

ગયેલો માલ મળ્યો વાહ

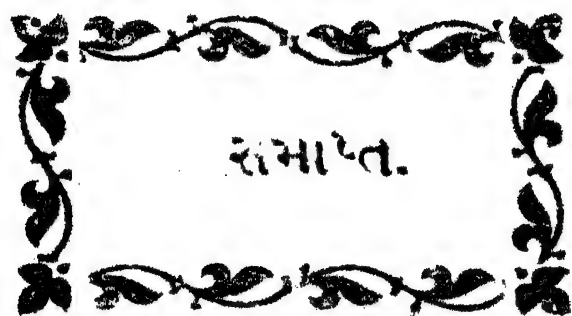
ખુશાલીમાં આનંદ ઉભરાય. સંશય

માધવસીંહ—

૩૩

જગપર ન્યાયાધીશ છે સાચો જગનો નાથ,
 ન્યાય અને અન્યાયનાં ફળ આપે હાથે હાથ;
 કરેલા કૃત્યનો બદલો મળે છે વીશ્વમાં જાણો.

ખરેખર જગતમાં જાણો,
 ખુરાઈ કે લલાઈનાં ફળો પરીણામે પીછાણો;
 અહલ ઇન્સાફ ઇશ્વરનો ખની નૃપ રંક ઘર ઘરનો,
 રખડતા અંત ના આવ્યો તો ફંદે આખરે ફસાણો;
 દાખલો ઉરમાં આણો-કરેલા.

અખૂટ કૌવત આપનારી આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ. તદન વનસ્પતિની

આ ગોળીઓ સ્ત્રી પુરુષો એ બન્નેને એક સરખી ઉપયોગી, અતિ પૌષ્ટિક, પુરુષત્વ આપનાર, લોહીની શુદ્ધિ કરનાર, ધાતુ દોષોને મટાડનાર અને નિર્બળ માણસને બળવાન કરનાર ઘણીજ ઉત્તમ દવા છે. કૌંમલ ગોળી ૩૨ બત્રીસની ડબી ૧ નો રૂપીયો એક.

વૈદ્ય શાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

હું ઓફીસ.....જામનગર.....કાઠીયાવાડ.
બ્રેંચ નંબર ૧.....મુંબઈ.....કાલ્યાદેવી રોડ.
બ્રેંચ નંબર ૨.....કલકત્તા.....હેરિસન રોડ.
બ્રેંચ નંબર ૩.....પુના.....ભુવવાર પેઠ.

રોગી અને નિરોગી બંનેને લેવા લાયક
તદન વનસ્પતિની.

પુરુષો તથા સ્ત્રીઓ માટે એક સરખી ઉપયોગી
આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

આ અભયબ જેવી દવા વિર્યની વૃદ્ધિ કરે છે. ખરેખરે
પુરુષત્વ આપે છે, લોહી સુધારી કાંતિમાં વધારો કરે છે,
સ્ત્રીઓનાં ગર્ભાશય સુધારી ગર્ભનું પોષણ કરે છે, અશુભનો
નાશ કરી જઠરાગ્નિ પ્રદિપ્ત કરે છે. શરીરમાં અતિશય બળ આપે
છે, દસ્ત સાફ લાવી શરીરને સ્વસ્થ રાખે છે, સ્વપ્નામાં તથા
પેસાબમાં ધાતુનું જવું, પ્રમેહ, પ્રદર, આંખની નબળાઈ, ચકરી,
કળતર, નબળાઈ, હિસ્ટીરીયા, માથાનું દરદ તથા પેસાબનું
વારંવાર થવું વગેરે દરદો નાશ કરવામાં એ ગોળીઓ હરીફાઈ
વગરનો રામબાણુ ઇલાજ સિદ્ધ થયેલ છે.

વૈવ શાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ આયુર્ધાલય—કાલબાદેવી રોડ, મુંબાઈ.

કે જમનાદાસની કુંપની.

ફીટસન, કંદ્રી લેખો તથા ઇલેક્ટ્રીકને લગતો અને
પરકયુમરી, સીગારેટ અને ...

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલા ઓપેરા કંપનીમાંથી રોકડી કીંમતે મળશે

જગતસિંહ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સેલયાળા	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
ધન્દુમતી	...નાટકના ઓપેરા...	...૧-૨-૦
રંગભૂમિ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સંસારી સાવિત્રી	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સીતા સ્વયંવર	.. નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
પ્રેમની પુતળી.	...નાટકના ઓપેરા...	...૧-૨-૦
કામાંવનાં કાવત્રાં	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
મુશીક સુંદરી	...નાટકના ઓપેરા...	...૧-૨-૦
દારા ઔરંગઝેબ	.. નાટકના ઓપેરા...	...૧-૨-૦
કળિયુગની સતી	...નાટકના ઓપેરા...	.. ૦-૨-૦
વેરની વમુદાત	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
નરસિંહ મહેતા	.. નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
મીરાંબાઈ.	...નાટકના ઓપેરા...	...૧-૨-૦
ગોપીચંદ	...નાટકના ઓપેરા...	...૧-૨-૦
ધ્રુવકુમાર.	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
લકતરાજ પીપાણી	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સુર-શ્યામ	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
રાધા પ્રેમલકિત	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦

નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈ, ગોપીચંદ, લકતરાજ પીપાણી,
... ગાંધી પ્રેમલકિત નાટકની ભાષણ
... ગાંધી દાખવણ

